

Wewnątrzszkolny program ścieżki edukacyjnej
Edukacja regionalna - dziedzictwo kulturowe w regionie
dla klasy IV S.P. w Kościelcu
„KOŚCIELEC I OKOLICE - MOJA MAŁA OJCZYZNA”

Wstęp

Sytuacja społeczno-polityczna sprzyja promowaniu „małej ojczyzny”. Teraz, gdy nasz kraj zmierza do Unii Europejskiej, zobowiązani jesteśmy dobrze znać tradycje i osiągnięcia regionu. Aby łączyć się z innymi na zasadzie partnerstwa i bezpieczeństwa trzeba wiedzieć o swoich wartościach i umieć się z nimi dzielić.

Jednym z celów edukacji regionalnej jest wyposażenie uczniów w wiedzę o własnym regionie. Formy zdobywania wiedzy mogą być różnorodne, a wśród nich: gromadzenie dokumentów, pamiątek, zakładanie albumów, wycieczki, rajdy, wywiady, spotkania z ciekawymi ludźmi, uroczystości szkolne, konkursy, quizy, itp.

Młodzież i dzieci powinny umieć dostrzegać dynamikę zmian zachodzących w regionie, powinny znać wkład regionu w dzieje narodu, umieć przedstawić sylwetki wybitnych mieszkańców, znać lokalne legendy, zwyczaje, święta, umieć czerpać z dorobku kulturowego dziadów i ojców. Aby nauczyć miłości do lokalnej kultury, samemu trzeba tę kulturę znać, kochać i w niej uczestniczyć. Uczuciowe zaangażowanie nauczyciela wyzwala u uczniów różnorodne pomysły pozwalające w maksymalnym stopniu wykorzystać w pracy szkolnej bogactwo regionu lub historii lokalnej. Historia ta bowiem stwarza olbrzymie możliwości zerwania z werbalizmem, ułatwia kształtowanie emocjonalnego stosunku do przeszłości, przyczynia się do pogłębiania patriotyzmu i odgrywa ważną rolę w wychowaniu estetycznym. Materiały dotyczące zagadnień gospodarczo- społecznych i kulturowych własnego regionu mogą ułatwić uczniom zrozumienie sensu omawianych zagadnień nie tylko swojej gminy, powiatu, ale i całej Polski.

Dążąc do realizacji ścieżki regionalnej opracowałyśmy kilka sposobów na zmobilizowanie swoich uczniów do zainteresowania się najbliższą okolicą. Głównym celem było samodzielne odkrywanie przez uczniów tego, co piękne w naszym regionie. Ogłoszony został konkurs na najciekawszy album pod hasłem „Kościeliec

dzisiaj i dawniej”. Przygotowania do konkursu oparte były na metodzie projektu i były długotrwałe (3-4 miesiące). Przy opracowywaniu albumu uczniowie zwrócili uwagę na piękno krajobrazowe okolicy, zabytki kultury materialnej Kościelca oraz dnia dzisiejszego. Podczas redagowania albumu doskonalili umiejętność korzystania z różnych źródeł informacji – wizyta w UG, wywiady z ciekawymi ludźmi, korzystanie z bibliotek itp. Dla mniej aktywnych uczniów przygotowany został tekst zawierający podstawowe wiadomości o regionie. Na podstawie tego opracowania przeprowadzony został konkurs.

Z innych form stosujemy spotkania i wywiady z przedstawicielami władz lokalnych, na których uczniowie mają możliwość nie tylko zapoznania się z aktualnymi problemami regionu, ale również ze specyfiką i charakterem pracy terenowych organów. Obecnie przygotowujemy materiał do wydania folderu o Kościelcu we współpracy z nauczycielem geografii, władzami gminnymi, oraz WODR.

To tylko niektóre formy pracy, która pobudza młodzież do wielostronnej działalności, rozwija samodzielność i aktywność umysłową, kształtuje umiejętność samodzielnego rozwiązywania sytuacji problemowych, pozwala też na koordynację różnych stron działalności poznawczej ucznia. Oprócz lepszych rezultatów w nauczaniu osiąga się znaczne korzyści wychowawcze. Moment wychowawczy, który występuje tu szczególnie wyraźnie pomaga uzyskać wysokie efekty w procesie nauczania. Dla nauczyciela motywacja do kształtowania u uczniów pozytywnych postaw wobec własnego regionu powinny być wymierne korzyści, jakie daje ta edukacja. Najistotniejszymi z tych korzyści wydają się być:

- przywiązanie do regionu (obecna kultura masowa wszystko unifikuje i dostarcza głównie obcych wzorów);
- miłość do regionu daje poczucie własnej tożsamości;
- mądrze prowadzona edukacja regionalna zapobiega ksenofobii i nietolerancji wobec innych kultur;
- przybliżanie wychowankom dziedzictwa kulturowego regionu i kształtowanie szacunku do niego.

„Młodzież musi mieć świadomość, że region to nie tylko kraina geograficzna, historyczna oraz kulturowa, ale również określone dziedzictwo pokoleń, a także przestrzeń jej życia oraz działania. Region to również pewna społeczność połączona więzią materialną i duchową, to ważna część składowa kultury całego narodu (...). Należy jej wyjaśnić, że wcale nie „wchodzimy do Europy”, ale w niej od dawna i na stałe jesteśmy obecni, bogaci własną, piękną tradycją swojczyzny” (M. Bobrowska – „kształtowanie i wychowanie regionalne – Problemy opiekuńczo-wychowawcze”. 1995 r., nr 8)

Główne cele i założenia

1. Głównym założeniem programu jest w miarę możliwości wszechstronny rozwój osobowości, wiedzy i umiejętności dziecka.
2. Pomoc w zrozumieniu swoich poglądów oraz innych ludzi.
3. Pomoc w poznaniu i rozumieniu świata, jego kultury, kształtowanie uczuć patriotycznych i poczucia przynależności do społeczności lokalnej i narodu.
4. Przygotowanie do współtworzenia świata i odnajdywania w nim własnego miejsca.

Cele edukacyjne

2. Rozwijanie wiedzy o kulturze własnego regionu i jej związkach z kulturą narodową.
 - wzbogacanie wiedzy o własnym regionie i jego społeczeństwie: przyrodzie, gospodarce, kulturze, dziedzictwie kulturowym,
 - współuczestniczenie w pielęgnowaniu tradycji regionu,
 - ukazywanie walorów i specyfiki regionu, ukazywanie regionalnych problemów,
 - wskazywanie miejscowych przykładów dziedzictwa kulturowego ułatwiające wrastanie młodego pokolenia w kulturę regionu, uwrażliwianie na piękno języka ojczystego,
 - budzenie zainteresowania historią własnego środowiska i regionu.

2. Kontakt ze środowiskiem lokalnym i regionalnym w celu utworzenia bliskich więzi;
 - wprowadzenie ucznia w świat wartości, jakim jest własny region „nasza Ojczyzna”,
 - utożsamianie się ze „swoim miejscem na Ziemi”,
 - dostrzeganie specyfiki kulturowej regionu i jego tradycji,
 - rozwijanie i wzmocnianie aktywnego udziału ucznia w życiu wspólnot: rodzinnej, klasowej szkolnej, lokalnej,
 - rozwój wyobraźni, fantazji oraz ekspresji artystycznej w różnych dziedzinach i dyscyplinach kultury (muzyka, plastyka, taniec),
 - uwrażliwienie na piękno i niepowtarzalność różnych miejsc w najbliższej okolicy (regionie).
3. Poczucie tożsamości narodowej poprzez rozwój tożsamości regionalnej;
 - rozwijanie aktywności artystycznej, umożliwianie kreatywnego uczestnictwa w różnych dziedzinach i dyscyplinach regionu,
 - rozwijanie poczucia estetyki,
 - kształtowanie szacunku wobec dorobku przeszłych pokoleń wraz z potrzebą ochrony tradycji,
 - rozwijanie postaw patriotycznych związanych z tożsamością kultury regionalnej i w dalszej kolejności narodowej.
4. Rozwijanie wiedzy o historii regionu w powiązaniu z tradycjami własnej rodziny;
 - uwrażliwienie i kultywowanie wartości kulturowych środowiska we własnej rodzinie,
 - uświadomienie sobie „własnych korzeni” w powiązaniu ze wspólnotą rodzinną, lokalną, regionalną, religijną, kulturową,
 - dostrzeganie tendencji rozwojowych regionu.

Cele kształcenia i wychowania:

1. Dotyczące sfery poznawczej i osobowości ucznia:

- a) poznanie najbliższego środowiska i specyfiki swojej miejscowości i swojego regionu
- b) kształtowanie więzi ze środowiskiem lokalnym
- c) kształtowanie świadomości obywatelskiej
- d) rozwijanie podstawowych zdolności i umiejętności myślenia twórczego
- e) stymulowanie różnych form aktywności twórczej uczniów
- f) pobudzanie aktywnego stosunku do uzyskiwania informacji na temat miejscowości, regionu i uczenie umiejętności selekcji i analizy.

2. Dotyczące sfery emocjonalno-motywacyjnej:

- a) rozbudzanie motywacji do zainteresowania się (zajmowania się) swoją miejscowością, swoim regionem
- b) rozwijanie ciekawości poznawczej dotyczącej własnej miejscowości i związanych z nią tradycji, obrzędów, obyczajów
- c) pomaganie uczniom w odkrywaniu własnych możliwości twórczych i poznawczych oraz przewycięzanie barier utrudniających aktywność ucznia
- d) rozwijanie optymistycznego podchodzenia do problemów
- e) rozwijanie umiejętności współdziałania w grupie
- f) rozwijanie tolerancji dla ludzi z innych miejscowości, regionów, kultur oraz narodowości
- g) rozwijanie szacunku dla przejawów twórczości ludzkiej w jej różnych postaciach
- h) rozwój wartości rodzinnych związanych z wartościami kulturowymi wspólnoty lokalnej
- i) rozwijanie postaw patriotycznych związanych z utożsamianiem się z własną miejscowością, regionem.

3. Dotyczące sfery działaniowej:

- a) pobudzenie uczniów do zaradności, podejmowania działań w różnorodnych sytuacjach

- b) rozwijanie umiejętności realizowania własnych pomysłów
- c) pobudzanie do aktywnego uczestnictwa w życiu wspólnoty lokalnej w zachowaniu i pomnażaniu dziedzictwa kulturowego w swoim regionie.

II. Materiał nauczania związany z celami realizowanymi na:

1. Lekcji wychowawczej:

- a) poznanie swojej miejscowości (ćwiczenia z mapą ułatwiające zlokalizowanie jej w Polsce)
- b) określanie położenia geograficznego miejscowości i usytuowanie jej w regionie i kraju (ćwiczenia z mapą)
- c) opracowanie planu wycieczki po swojej miejscowości w oparciu o mapkę
- d) poznanie instytucji służących miejscowej ludności (gminy Kościelec) tj. Urząd Gminy, Poczta, Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Biblioteka Gminna, Przychodnia (wycieczka)
- e) poznanie placówek oświatowych w swojej miejscowości; szkoły podstawowe, średnie (wycieczka)
- f) dzielenie się wrażeniami z odbytych wycieczek
- g) poznanie obrzędów, obyczajów ludowych swojej miejscowości i regionu (wywiad, pogadanka, wieczory wigilijne, kolędnicy, jasełka, pasterka, święcenie pokarmów, śmigus dyngus, itp.)
- h) gromadzenie pamiątek o naszej miejscowości i regionie celem urządzenia Regionalnej Izby Pamiątek
- i) poznanie miejsc pamięci narodowej występujących w naszej miejscowości, składanie kwiatów z okazji uroczystości narodowych
- j) poznanie osób zasłużonych dla środowiska lokalnego, regionu (dokumenty, wywiad, zdjęcia)

2. historii:

- a) poznanie pochodzenia nazwy miejscowości
- b) zdobywanie i dzielenie się z innymi informacjami na temat legend i podań o naszej miejscowości (wykonanie gazetki)

- c) poznanie historii zabytków występujących w naszej miejscowości
- d) poznanie najnowszej historii swojej miejscowości (określenie czasu wytyczenia ulic, wprowadzenia ich nazewnictwa)

3. plastyce

- a) poznanie zabytków swojej miejscowości i regionu
- b) poznanie muzeów, galerii w miejscowości i regionie
- c) poznanie tradycji, obrzędów ludowych w naszej miejscowości, regionie
- d) wyobrażenie twórcze – Moja miejscowość za 50 lat.

III. Krótki opis procedury osiągnięcia celów ww. ścieżki edukacyjnej

Na drugim etapie nauczania rozpoczynającym się w klasie czwartej powinniśmy stworzyć uczniowi możliwość swobodnego działania.

W tym celu należy skupić się na:

1. usuwaniu barier poznawczo-emocjonalnych i motywacyjnych umożliwiających aktywność twórczą dziecka
2. budowaniu i ugruntowywaniu poczucia własnej wartości oraz odkrywaniu własnej osobowości u ucznia
3. uświadomieniu powiązań kulturowych ucznia z jego najbliższymi
4. nauczaniu dziecka postrzegania siebie jako członka grupy i wykształceniu w nim umiejętności współdziałania w grupie
5. tworzeniu plastycznych i literackich interpretacji
6. rozwijaniu wyobraźni
7. komponowaniu zadań tak, aby tworzyły celowy i sensowny cykl zakończony zdarzeniem kulturowym.

IV. Założone osiągnięcia ucznia.:

1. potrafi określić położenie swojej miejscowości, regionu na mapie Polski
2. zna historię swojej miejscowości, legendy i podania z nią związane
3. umie wyjaśnić pochodzenie nazwy swojej miejscowości, regionu
4. umie wskazać i nazwać zabytkowe obiekty, zna ich historię
5. umie wymienić i opisać instytucje służące miejscowej ludności

6. potrafi opowiedzieć i przedstawić znanymi środkami plastycznymi – tradycje, obrzędy i uroczystości występujące w swojej miejscowości, a także o swoim i rodziny uczestniczeniu w nich
7. zna miejsca pamięci narodowej występujące na terenie swojej miejscowości
8. umie gromadzić, systematyzować i interpretować różne informacje na temat swojego regionu
9. dostrzega atrakcyjność własnej „małej ojczyzny”
10. zna sylwetki najważniejszych postaci związanych z regionem.

V. Proponowane metody pracy:

1. Zajęcia terenowe
2. Spotkania z ciekawymi ludźmi
3. Uroczystości szkolne
4. Konkursy wiedzy i konkursy plastyczne
5. Wykorzystywanie twórczości malarzy, rzeźbiarzy
6. Urządzenie Izby Pamiątek Regionalnych
7. Ekspozowanie prac plastycznych o tematyce regionalnej
8. Wywiady, reportaże, zbieractwo, itp.

VI. Proponowane metody oceny wiedzy i umiejętności uczniów

Regionalizm to specyficzne treści nauczania, gdyż duże znaczenie będzie odgrywała nie tylko wiedza o regionie, jego kulturze, zwyczajach, historii ale przede wszystkim zaangażowanie ucznia w zdobywanie, poszerzanie i pogłębianie tej wiedzy. Dlatego ocena ucznia uwzględnia, oprócz wiedzy, aktywność i twórczość uczniów. Nauczyciel poprzez pozytywne motywowanie i zachęcanie powinien doceniać chęci uczniów, ich wkład pracy w poznawanie swojego regionu, nie tylko efekt finalny w postaci zdobytej wiedzy czy prac natury materialnej (prace pisemne, plastyczne, techniczne do kącika regionalnego, kronika, zeszyt edukacji regionalnej itp.)

ROZKŁAD MATERIAŁU ŚCIEŻKI EDUKACYJNEJ

Zadania edukacyjne	Przedmiot	Sposób realizacji
1. Poznanie najbliższego regionu	historia godz. wych.	praca pod kierunkiem nauczyciela z wykorzystaniem mapek miejscowości, regionu, Polski, przewodników
2. Położenie geograficzne Kościelca i usytuowanie go w regionie i kraju		
3. Pochodzenie nazwy miejscowości	historia	wywiady, dokumenty
4. Opracowanie planu wycieczki po Kościelcu: a) Zwiedzanie obiektów zabytkowych Kościelca (pałac elektyczny, zajazd klasycystyczny, kościół romański, grotta i meczet w parku krajobrazowym) b) zwiedzanie instytucji znajdujących się w Kościelcu (Urząd Gminy, Biblioteka Gminna itp.) c) oglądanie eksponatów znajdujących się w Muzeum Poczty.	historia godz. wych. plastyka	sporządzenie planu wycieczki, mapa Polski, mapa Gminy Kościelec, wycieczka
5. Sylwetki osób zasłużonych dla środowiska lokalnego i regionu	godz. wych. historia plastyka	wywiad, wycieczka na miejscowy cmentarz, albumy i inne dokumenty
6. Lokalne miejsca pamięci narodowej	godz. wych. historia	wycieczka na cmentarz, do tablic pamiątkowych i pomników w regionie, porządkowanie mogił
7. Tradycje i obyczaje w naszej miejscowości (dożynki, kiszenie kapusty, darcie pierza, pożegnanie zimy, powitanie wiosny, śmigus-dyngus)	godz. wych. historia plastyka	pogadanka, opowiadania, wywiady, prace plastyczne, uczestnictwo w dożynkowej mszy św. I imprezach towarzyszących dożytkom, wykonanie marzanny
8. Legendy i podania	historia godz. wych.	albumy, opowiadania
9. Dzieje Kościelca	historia plastyka godz. wych.	dokumenty, opowiadania, wykonanie gazetki ściennej
10. Kultura ludowa w piosenkach i pieśniach	plastyka godz. wych.	wyjazd do Dobrowa na występ zespołu ludowego „Dobrowianki”
11. Umocnienie więzi rodzinnych, poznawanie historii swojej rodziny – wyjazd z mamą, tatą dziadkami	historia godz. wych. plastyka	- zdjęcia - wykonanie drzewa genealogicznego - albumy - wywiady
12. Język i gwara naszego regionu	historia godz. wych.	wywiady, dokumenty

13. Obrzędy i tradycje związane z mikołajkami, Bożym Narodzeniem, Nowym Rokiem	historia plastyka godz. wych.	- akcje charytatywne - kolędy - spotkanie opłatkowe z rodzicami - dekoracja stołu wigilijnego
14. Zimowy kulig – podziwianie piękna krajobrazu	godz. wych.	kulig, ognisko (pieczenie kiełbasy)
15. Twórcy i artyści naszego regionu	plastyka historia godz. wych.	spotkanie z ludźmi tworzącymi sztukę ludową
16. Poznajemy władze naszej gminy	historia godz. wych.	wizyta w Urzędzie Gminy – spotkanie z wójtem i sekretarzem gminy
17. Obrzędy i tradycje wielkanocne	plastyka godz. wych. historia	przedstawienie dla rodziców „Od jajka czyli... od początku”- konkurs na najciekawsze jajo wielkanocne
18. Wiosna w naszym regionie – Dni Ziemi	plastyka godz. wych.	zorganizowanie happeningu, układanie wierszy i piosenek ekologicznych, konkurs na plakat „Chrońmy naszą planetę”
19. Lasy i czyste wody bogactwem naszego regionu – perspektywy rozwoju turystyki	plastyka godz. wych.	wycieczka do szkółki leśnej, sadzenie drzew, pogadanka
20. Uroki naszej okolicy – tworzymy folder reklamowy z prac plastycznych i zebranych materiałów	historia plastyka godz. wych.	przygotowanie folderu
21. Ulice w Kościelcu	historia godz. wych.	plan Kościelca, sporządzenie szkicu i planu ulic
22. Placówki oświatowe w Kościelcu	godz. wych. historia	wycieczka do szkół na terenie gminy
23. Jakie wartości jako mieszkańcy możemy wnieść do Unii Europejskiej	godz. wych. historia	pogadanka z elementami dyskusji
24. Moja miejscowość za 50 lat	historia sztuka godz. wych.	Konkurs na najciekawsze prace plastyczne w różnych technikach, wystawa pokonkursowa, pogadanka
25. Regionalna Izba Pamiątek	historia sztuka godz. wych.	Gromadzenie zbiorów pamiątek historycznych, książek, portretów, eksponatów kultury materialnej najbliższego regionu, uroczyste otwarcie Izby Pamiątek

Opracowanie

mgr Hanka Grabowska

mgr Gabriela Ruda